

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ НА ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВАХ

Анотація. Досліджено організацію обліку у фермерських господарствах, яка має свої особливості, відмінні від порядку ведення обліку для інших юридичних осіб. Розкрито мету, об'єкт і предмет дослідження, відображено особливості введення бухгалтерського обліку на фермерських господарствах та основні документи організації обліку.

Аннотация. Исследована организация учета в фермерских хозяйствах, которая имеет свои особенности, отличные от порядка ведения учета для других юридических лиц. Раскрыты цель, объект и предмет исследования, отражены особенности введения бухгалтерского учета на фермерских хозяйствах и основные документы организации учета.

Annotation. This article investigates the accounting organization in farms, which has its own characteristics. Is distinct from the accounting for other entities. An open goal, object and subject of research, especially reflected the introduction of accounting on farms and basic accounting documents of the organization.

Ключові слова: фермерське господарство, бухгалтерський облік, проста форма бухгалтерського обліку, спрощена форма бухгалтерського обліку.

Актуальність даного дослідження полягає в тому, що перехід аграрного сектору до ринкових відносин супроводжується новими тенденціями розвитку АПК, зміною структури виробництва, зумовленими реструктуризацією сільськогосподарських підприємств і створенням на їх основі нових господарських структур на засадах приватної власності на майно і землю. Зокрема широкого розповсюдження набули фермерські господарства. Водночас реорганізація сільськогосподарських структурних одиниць викликала необхідність змін у веденні бухгалтерського обліку з урахуванням вітчизняних і зарубіжних стандартів, оскільки інтеграція економіки України у світову систему неможлива без застосування у системі обліку міжнародних стандартів, які стають невід'ємною складовою національного бухгалтерського обліку, а традиційна система його організації неприйнятна для таких агроформувань внаслідок своєї громіздкості. Тому дана стаття спрямована на вирішення проблеми організації обліку у фермерських господарствах. Адаже недостатня наукова розробка проблем організації обліку у фермерських господарствах з урахуванням особливостей їх функціонування, відсутність чітких нормативних актів та методичних рекомендацій створює значні труднощі при вирішенні практичних питань, які постають перед обліковими працівниками і фермерами [1].

Проблеми обліку та аналізу господарської діяльності сільськогосподарських підприємств тією чи іншою мірою досліджували зарубіжні та вітчизняні вчені-економісти М. Бакетті, Гайдуцький П. І., Дем'яненко М. Я., Дем'яненко С. І., Дерій В. А., Р. Ентоні, Ластовецький В. О., Литвин Ю. Я., Моссаковский В. Б., Онищенко О. М., Пушкар М. С., Рудницький В. С., Сук Л. К., Фаріон І. Д., У. Янг, Яремчук І. Г. та ін.

Метою дослідження є розкриття особливостей організації обліку у фермерських господарствах.

Об'єктом дослідження є організація і методика обліку та аналізу виробничої діяльності фермерських господарств.

Предметом дослідження є розкриття методики обліку у фермерських господарствах та її особливості.

Фермерське господарство – форма підприємницької діяльності громадян із створенням юридичної особи, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, займатися її переробкою та реалізацією з метою отримання прибутку на земельних ділянках [2].

Основним джерелом оперативної та об'єктивної інформації про розвиток виробництва, виконання господарських операцій є облік. Обсяг і ступінь точності облікової інформації багато в чому визначається метою господарювання, виробничою необхідністю і економічною доцільністю. У зв'язку з цим виділяють такі основні функції в системі управління діяльністю фермерського господарства: облік, звітність, аналіз, планування і контроль.

Значення і необхідність обліку у фермерських господарствах обумовлюється, з одного боку, потребою в інформації про наявне в господарстві майно, обсяги виробництва продукції, доходи і витрати, а з іншого боку – зобов'язанням надання у державні установи інформації про результати фінансово-господарської діяльності.

Правильно організований облік необхідний і державним органам, які мають право контролювати діяльність фермерів щодо використання державних кредитів, сплати податків, охорони праці, профілактики захворювань тварин, боротьби з хворобами рослин, дотримання законодавства про землекористування і охорони довкілля.

Бухгалтерський облік – це невід'ємна і обов'язкова функціональна діяльність фермерського господарства, яка забезпечує в той же час і контроль за виробництвом, наявністю і використанням матеріальних, трудових і грошових коштів, що допомагає виявити внутрішньогосподарські резерви [3].

У процесі ведення бухгалтерського обліку на фермерському господарстві є три основні

особливості. По-перше, як правило, бухгалтерський облік у фермерських господарствах веде його голова чи один із членів господарства, але зазначені особи не досить добре розуміються на обліку. Тому облік має бути максимально спрощеним. По-друге, для фермерського господарства властиве здійснення окремих специфічних господарських операцій, які на інших підприємствах проводяться не часто:

- засновники фермерського господарства здебільшого вносять до складеного капіталу не майно, а лише права користування ним;

- членам господарства виплачується не заробітна плата, а певна частка з отриманого господарством доходу.

Таким чином, ці операції потрібно коректно відобразити в бухгалтерському обліку.

По-третє, фермерське господарство займається сільськогосподарською діяльністю. Отже, в процесі ведення бухгалтерського обліку господарство повинне враховувати всю облікову сільськогосподарську специфіку [4].

Основними документами, які використовуються для організації обліку у фермерських господарствах, є Закон України № 973-IV від 19 червня 2003 року (зі змінами на 16 липня 2011 року) "Про фермерське господарство", Закон України № 996-XIV від 16 липня 1999 року (зі змінами на 2 жовтня 2012 року) "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні", Методичні рекомендації щодо організації та ведення бухгалтерського обліку у фермерських господарствах. Згідно з Методичними рекомендаціями № 89, існує чотири форми ведення бухгалтерського обліку у фермерських господарствах:

- проста (без використання подвійного запису) – для фермерських господарств, у яких працюють власник (голова господарства) і члени його сім'ї (без залучення найманих працівників);

- спрощена (з подвійним записом) – для фермерських господарств із середньообліковою чисельністю працівників за звітний період до 10 осіб включно, крім членів сім'ї та обсягом виручки за рік не більше 500 тис. грн;

- загальна – для решти господарств.

На сьогодні фермерські господарства переважно використовують просту та спрощену форми бухгалтерського обліку, але це й зручно для самих товаровиробників, значно скорочується статистична база щодо фермерського виробництва. Основним реєстром за простою формою обліку є Книга обліку доходів та витрат. За даними її записів можна отримати відомості про хід господарського процесу, скласти декларацію про доходи та за потреби отримати інформацію з ПДВ, баланс та звіт про фінансові результати. Однак для забезпечення більшої інформативної бази та визначення фінансового результату діяльності фермерських господарств різними способами ефективнішим є використання організації обліку із застосуванням спрощеного плану рахунків [2].

Отже, підприємства малого бізнесу відіграють значну роль в економіці країни, впливаючи на створення додаткових робочих місць та насичення ринку сільськогосподарської продукції, тому необхідною умовою їх розвитку є значна підтримка з боку держави. І саме розуміння особливостей бухгалтерського обліку на фермерських господарствах є, основним елементом цього процесу.

Наук. керівн. Литвиненко А. О.

Література: 1. Деркач А. Облік фермерських господарств / А. Деркач // Економіка АПК. – 2007. – № 1. – С. 102–106. 2. Про фермерське господарство : Закон України від 19.06.2003 р. № 973-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua. 3. Костенко В. Г. Особливості бухгалтерського обліку і фінансової звітності в фермерських господарствах / В. Г. Костенко // Економіка АПК. – 2011. – № 2. – С. 12–14. 4. Методичні рекомендації щодо організації та ведення бухгалтерського обліку в фермерських господарствах, затвержені Наказом Міністерства аграрної політики України № 189 від 02.07.2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua. 5. Золотухін О. Бухгалтерський облік у фермерських господарствах / О. Золотухін // Вісник податкової служби України. – 2010. – № 12. – С. 26–31.